

БЕЗУСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ НА „УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ“¹

Д-р Ралица Костадинова²

Резюме: Докладът е посветен на т.нар. „условно осъждане“, термин с който в българското наказателно право се обозначава института на отложеното изпълнение на наложено наказание. Централен въпрос в проучването е противоречието между лингвистичното внушение, че е налице условност/липса на осъждане, и правната същност на института. Разгледани са някои от правните последици по отношение на т.нар. „условно осъдени лица“, които дават основание да се твърди, че и при отлагането на изпълнението по чл. 66 Наказателен кодекс е налице наказателноправно третиране. Целта на доклада е да изясни, че с приложението на условното осъждане държавата не се отказва от правото си да въздейства поправително и превантивно с оглед бъдещи престъпления върху осъденото лице в рамките на наказателното правоотношение.

Ключови думи: наказателно право, условно осъждане, отложено изпълнение на наказанието, режим на изпитание, осъдени лица.

NONCONDITIONAL SENTENCING OF THE „CONDITIONAL SENTENCING “

Resume: The report explores the meaning of the term „conditional sentencing “. The established understanding of the term is to mean suspended execution of imposed punishment. Major part of the survey focuses on the conflict between the implied meaning that the term linguistically brings up of purely conditional and even missing element of a punishment itself and the true legal nature of this important Criminal law institute. The paper further discusses some of the legal consequences for the so called „conditionally convicted persons “ that give ground to assert that what we have is a clearly penal treatment. The report draws attention to the conclusion that the state makes use of the suspended sentence as a tool to enforce its corrective and preventive criminal law policy.

Key words: Criminal Law, Suspended Sentence, Suspended Execution of Punishment, Probation Period, Convicted Persons.

¹ Доклад от конференцията „Законът на правото и правото на закона“, ноември 2015, НБУ. Приет за печат.

² Главен асистент по наказателно право в Департамент Право на Нов български университет, преподавател по Наказателно право на Европейския съюз, Наказателноправни аспекти на борбата с корупцията.

Уводни бележки

Институтът на отложеното изпълнение на наказанието се обозначава терминологично в българското наказателно законодателство, теория и практика като „*условно осъждане*“. Правната уредба на института е в Наказателния кодекс (чл. 66-69А), където са в съответствие с основния принцип на законост в наказателното право са установени предпоставките за неговата приложимост и наказателноправните последици по отношение на лицата. Т. нар. „*условно осъдени лица*“³ също се третира като **осъдени лица** и търпят неблагоприятни последици. Работната хипотезата на настоящия доклад е, че лингвистичното противоречие между езиковата форма и същността на института също има принос за негативните нагласи в обществото по отношение на разглеждания институт⁴. Ето защо конкретната цел на настоящия доклад е да постави на обсъждане въпроса за ограниченията в правната сфера на лицата, спрямо които е приложен чл. 66 от НК. В по-далечна перспектива анализът е част от обосноваването на необходимост от реформирането на института на отложеното изпълнение на наложено наказание и контролът върху него като не може да се пренебрегва и европейското наказателно право в широк смисъл (European

³ С този израз назовавам лицата, спрямо които съдът е приложил чл. 66 от НК. Въпреки неточността, която се съдържа в него, неговото използване цели по-лесното възприемане на текста, а също и подчертаване конфронтацията между легално установения термин и неговия смисъл.

⁴ Във връзка с медийно отразяване на делата, по които има постановено отложено наказание вж. Костадинова, Р. Наказателното правораздаване в България през погледа на медиите. В: Медиите в България. С., Нов български университет. с. 110-116.

Criminal Law⁵) във връзка със своеобразния „трансфер на пробация“ (терминът мой, Р.К)⁶.

1. Кратък преглед на нормативните и доктриналните виждания за „Условно осъждане“ в българското наказателно право.

Като институт на българското наказателно право т. нар. „условно осъждане“ съществува вече 111 години. Той не е бил уреден в Наказателният закон от 1896 г. (за разлика от института на предсрочното освобождаване). Едва през 1904 г. е приет Закон за условното осъждане. Анализът на предпоставките и действието на въведения институт показва, че в началото на ХХ век законотворците на Третата българска държава добре са познавали съществуващия вече **френско-белгийския модел на отложено изпълнение**. Те въвеждат термина „условно осъждане“, с който обозначават неизпълнението на краткочрочното лишаване от свобода и други по-леки наказания⁷. Във връзка с правата същност на института **проф.**

⁵ Подробно за обхвата на термина *European Criminal Law* вж. Andre Klip. *European Criminal Law. An integrative Approach. 2 nd edition. Intersentia. Cambridge-Antwerp-Portland. 2012. Относно по-тясното понятие: Наказателно право на Европейския съюз вж. Панайотов, Пл. Наказателно право на Европейския съюз и българското наказателно право. С., Сиби, 2012*

⁶ През 2008 г. в областта на европейското наказателно законодателство бе прието Рамково решение 2008/947/ПВР за прилагане на принципа на взаимното признаване към съдебни решения и решения за пробация с оглед на надзора върху пробационните мерки и алтернативните санкции (PP)⁶. С него дава възможност на осъдените на пробация/пробационни мерки лица да поискат своеобразен „трансфер“ на изпълнението им в страната им по произход, с което да се улесни реинтеграцията им. Във връзка това през 2012 г. в България беше приет и влезе в сила Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения и решения за пробация с оглед упражняване на надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции. - Обн., ДВ, бр. 25 от 27.03.2012 г. Тези въпроси не са предмет на настоящия доклад, а ще бъдат проучени в самостоятелно изследване.

⁷ По въпросите на възникване и развитието в България на концепцията за условното отложено изпълнение вж. Подробно: Костадинова, Р. Възникване и развитие на условното осъждане в България (1904 - 1968 г.). В: Знанието – традиции, иновации, перспективи. Том втори, Бургас, 2013, с. 135-141.

Н. Долапчиев приема, че при условното осъждане „под условие е поставено самото осъждане“⁸, което не може да бъде споделено. Обратното становище изразява Върховният касационен съд като уточнява, че „въпросният израз е вмъкнат, за да се забрани изпълнението на присъдата, а не да се амнистира престъпника“ (решение 484 от 1940 г. III н.о.).

В действащия Наказателен кодекс, приет през 1968 г., уредбата е кодифицирана и обхваща раздел I на глава VII, носеща заглавието “Освобождаване от изтърпяване на наказание“ – положение, което е запазено и в проекта за нов Наказателен Кодекс от 2013 г. От прегледа на публикуваните научни изследвания през периода 1968-2015 става ясно, че липсват монографии и научни студии, посветени на условното осъждане. Затова ще бъдат споменати отделни становищата на пеналисти, публикувани в учебната литература и коментари по наказателно право. **През 70-те години на XX век** институтът се е определял като „особено важен институт на социалистическото наказателно право, свързан с основни принципи на наказателната политика“⁹. В тази връзка **проф. Иван Ненов** го назовава „условно освобождаване от изтърпяване на наложено наказание“¹⁰. **През 80-те години** условното осъждане се възприема като своеобразен метод за наказателноправно въздействие върху осъдения и останалите членове на обществото¹¹. Така в тоталитарната държава се приема, че съдът чрез „условното осъждане“ дава възможност на осъденото лице „...да се поправи и превъзпита, да утвърди в себе си

⁸Долапчиев, Н. *Наказателно право. Фототипно. изд., С, 1994, с. 511.*

⁹Ненов, Ив. *Наказателно право на Народна република България. Обща част, второ издание. София, Наука и изкуство, 1972, с. 500.*

¹⁰Пак там.

¹¹Маринов, М. *Условното осъждане по Наказателния кодекс на НРБ. В: Бюлетин СЮБ, 1980, №4, с. 80.*

положителни черти на дисциплиниран и съзнателен гражданин¹². В съвременната наказателноправна литература от **XXI век** условното осъждане се определя като типичен случай на освобождаване от изтърпяване на наложеното с присъда наказание (проф. Антон Гиргинов)¹³ и пълен отказ на държавата да изпълни наложеното наказание, но при изпълнение от осъдения на посочените в закона задължения в изпитателния срок (проф. Румен Владимиров, проф. Александър Стойнов)¹⁴. Проф. Лазар Груев с основание изтъква предупредително-възпиращият момент при условното осъждане като определящ същността на института.¹⁵ Неговите цели се анализират и през призмата на ограничаване на наказателната репресия (проф. Здравко Трайков¹⁶), което е тенденция и на съвременното наказателно право и актовете на Европейския съюз във връзка с алтернативите на лишаването от свобода.

2. „Условно осъдените лица“, тяхното осъждане на лишаване от свобода и правните последици от него

2.1. Условно осъдените лица са безусловно осъдени

В наказателноправната доктрина е утвърдено разбирането, че лицата, спрямо които е приложен чл. 66 от НК, се третираат като осъдени на

¹²Пак там, с. 82.

¹³Гиргинов, А. Трайков, З. Коментар на Наказателния Кодекс. Обща част. Том II. Софи-Р, София, 2000, с. 314.

¹⁴ Владимиров, Р. Христова, К. Стефанов, Н. Наказателно право. Обща част. Основни теоретични положения, тестове, казуси, съдебна практика. С., Сиела, 2012, с. 272. Стойнов, Ал. Наказателно право. Обща част, С., Сиела, с. 445.

¹⁵ Груев, Л. Санкционната система по българското наказателно право, С., Сиби, 1997, с.98.

¹⁶Аргументите за това виж в Гиргинов, А. Трайков, З. Коментар на Наказателния Кодекс. Обща част. Том II. С., Софи-Р, 2000, с. 437.

лишаване от свобода¹⁷. Т. нар. „условно осъдените лица“ са осъдени с влязъл в сила съдебен акт, с който е наложено наказание лишаване от свобода до три години. Действащото наказателно законодателство изключва възможността за отлагане изпълнението на пробация, глоба, конфискация и други от каталога по чл. 37 от НК. Положението на осъждане се запазва до изтичане на изпитателния срок, когато по силата на чл. 86, ал. 1, т.1 от НК настъпва реабилитация по право, ако деецът не извърши друго престъпление, заради което трябва да изтърпи отложеното¹⁸.

2.2. Условно осъдените лица не търпят наказанието, а други ограничения , свързани с извънзатворно третиране. Окончателното освобождаване е възможна последица.

Решението на съда (като родово понятие), с което прилага чл. 66 от НК, е юридически факт, който препятства възникването на наказателно-изпълнителното отношение. Същевременно обаче то създава редица нови задължения за осъдения, различни от право ограниченията, свързани с наложеното му наказание. Именно тези ограничения и задължения са възникналия фактически състав, при осъществяването на който, деецът може да бъде напълно освободен от изтърпяване на наказанието, а наред с това и реабилитиран по право. Ето защо освобождаването е само възможна

¹⁷ За понятието осъждане в контекста на реабилитацията като наказателноправен институт погасяващ съдимостта на дееца вж. Илкова, Р. За понятието осъждане по чл. 85 и приложното поле на реабилитацията. Правна мисъл, 2014, №3, с. 42-53.

¹⁸ Това положение е въведено у нас още със Закона за условното осъждане през 1904 г. Според чл. 1 от ЗУС „когато осъдят някого на затвор до 1 година, ако той по-рано не е бил осъждан за престъпление от общ характер да постановяват със същата присъда мотивирано, че се отлага наказанието за 3 години. Ако в продължение на тези 3 години против същия осъден не се повдигне някакво преследване, първото му осъждане се смята за нестанало. В противен случай първото наказание се изпълнява без да може да се смесва с второто“. Вж. Бобчев, Ст. Условното осъждане у нас. Юридически преглед, год. XII, 15 април 1904, кн. IV, с. 221- 223.

последници от отлагането на изпълнението на наказанието. Неспазването на условията на режима на изпитание има своите неблагоприятни последици за дееца, най-тежката от които е привеждането в изпълнение на целия размер на отложеното наказание.

2.3. Условно осъдените лица са осъдени за конкретно престъпление

Т. нар. „условно осъждане“ е наказателноправна последица от доказано участие на дееца в конкретно престъпление и възникналото наказателно правоотношение, по силата на което държавата има право да образува наказателно производство, да накаже дееца, да изпълни наложеното наказание и да третира дееца като осъждан. В случаите на „условно осъждане“ държавата се отказва единствено от правото си да изпълни наказанието, но за нея възниква друго правомощие – да наложи пробационни мерки на осъденото лице, да определи срока на изпитание и да контролира спазването на задълженията, включени в изпитателния режим. Наред с това държавата запазва правото си да отмени отлагането по чл. 66 и да постанови привеждане на наложеното наказание в изпълнение (ревокиране, revocation). То е в зависимост от поведението на осъденото лице, което е длъжно да спазва режима на изпитание. Ето защо струва ми се удачно института по чл. 66 от НК да **бъде разглеждан като наказателен способ за реализация на наказателната отговорност във връзка с вече възникналото и непрекратено наказателно правоотношение между дееца и държавата.** В рамките на изпитателния срок осъденото лице трябва да спазва условията на режима на изпитание, които са индивидуализирани чрез влязъл в сила съдебен акт, с който се

решават въпросите за участието на деца в престъплението и наказателната отговорност за него. Но наред с това условно осъденото лице търпи и други извъннаказателни последици, произтичащи от факта на осъждането.

2.4. Условно осъдените лица търпят неблагоприятни извъннаказателни последици, поради третирането им като осъдени лица.

Редица закони ограничават правата на осъдените лица като определят осъждането като отрицателна предпоставка за заемане на длъжност, упражняване на професия или придобиване на права. Така например Законът за администрацията въвежда ограничението, че „за еднолични органи, техни заместници и членове на колегиални органи могат да бъдат назначавани лица които не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, освен ако са реабилитирани (Чл. 19, ал. 5). По силата на чл. 19, ал. 2 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор за вътрешни одитори могат да се назначават лица, които ...да не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер.

За държавни служители в Държавна агенция „Национална сигурност“ могат да бъдат назначавани лица, които не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията (Чл. 53, ал. 1, т.4 от ЗДАНС)¹⁹. Това ограничение е въведено и за останалите служби от сектор Сигурност, чиято нормативна база беше приета обновена през 2015. В Националната служба за охрана не се приемат лица, които не отговарят на изискванията на Закона за отбраната и

¹⁹ Вж. Стайков, Ив. Трудовоправни и осигурителноправни аспекти на Закона за държавна агенция „Национална сигурност“. Юридическо списание на НБУ, 2014, № 1, с. 24.

въоръжените сили на Република България²⁰, който императивно забранява на военна служба да се приемат български граждани, които са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията (Чл. 141, ал.1 от ЗОВС). Тези ограничения важат и за служителите на служба Военна информация²¹ и в Държавна агенция Разузнаване²².

Осъдени лица за умишлени престъпления от общ характер не могат да бъдат държавни служители (чл. 7, ал.1 от Закона за държавния служител); членове на КЗК (чл. 4, ал.3 Закон за Комисията за защита на конкуренцията) и други. Когато осъждането се постанови по време на осъществяването на дейността, това е е предпоставка за прекратяване на служебното правоотношение. Това важи и за народните представители, чийто пълномощията се прекратяват предсрочно с решение²³ на Народното събрание (чл. 72, ал. 1, т.2 от Конституцията на Република България).

Осъждането за умишлено престъпление от общ характер е основание за отказ на достъп до класифицирана информация според Закона за защита на класифицираната информация²⁴, независимо от реабилитацията. Тук дори се стига до крайност като се предвижда, че дори образуването на досъдебно или съдебно производство за умишлено престъпление от общ характер, т.е. още на етапа на наказателното производство, при който още не е поставена осъдителна присъда и за

²⁰ Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 88 от 13.11.2015 г., в сила от 1.11.2015 г. последно изменение Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г.,

²¹ Вж. Закон за военното разузнаване, обн., ДВ, бр. 88 от 13.11.2015 г., в сила от 1.11.2015 г.

²² Вж. Закон за Държавна агенция „Разузнаване“, обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.11.2015 г.

²³ Вж. Решение № 14 от 18.12.2013 г. на КС по к. д. № 17/2013 г., докладчик съдията Красен Стойчев, Обн., ДВ, бр. 1 от 2014 г.

²⁴ Обн., ДВ, бр. 45 от 30.04.2002 г., изм. и доп., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.11.2015 г.

лицето важи презумцията за невинност, е основание за отказ до класифицирана информация.

2.5. Условно осъдените лица се поставят в режим на изпитание

Условно осъденото лице не е окончателно освободено от изпълнение на наказанието. Задължителна предпоставка за това е спазването на режима на изпитание и неговите условия. Режимът обхваща няколко вида задължения на лицето, изпълнението на които оправдава доверието на съда към осъдения и доказва неговото поправяне. На осъдените лица, чието изпълнение на наказанието лишаване от свобода се отлага, се възлагат други задължения, които са част от съдържанието постановления от съда „режим на изпитанието”. Определянето на режима на изпитанието е задължителен елемент на съдебния акт за условното осъждане.²⁵ Режимът обхваща съвкупността от задължения, които осъдено лице трябва да спазва, които са формулирани в чл. 67-68 от НК: да не върши нови престъпления в изпитателния срок; да изпълнява наложените пробационни мерки, както и да работи или учи. Тяхното точно установяване съдейства за укрепване принципът на законност и ограничава съдийското убеждение в определени рамки и служи като инструмент за въздействие върху осъдения с цел поправяне и неизвършване за в бъдеще на нови престъпления. Спазването на режима на изпитание е важно средство за проверка/доказателство за правилността на съдийската преценка и за поправимостта на дееца без реално изтърпяване на лишаването от свобода. Наред с това той има и превантивни функция - да оказва предупредително въздействие върху осъдения във връзка с извършване на нови

²⁵Р. № 47/91 год. на I н. о.

престъпления. В крайна сметка постигането на целите на режима на изпитание зависи преди всичко от *ефективния контролът върху него, който е гаранция за ефективност на института на условното осъждане.*

2.6. Условно осъдените лица трябва да изпълняват наложените им пробационни мерки

На условно осъдените лица, на които наложеното наказание е с продължителност не по – малко от шест месеца, могат да им бъдат възложени пробационни мерки за срока на изпитание -чл. 67, ал. 3 от НК. При тази обективна предпоставка съдът може да постанови една от пробационните мерки по чл. 42 А, ал. 2, т. 4 от НК. В този случай налагането на пробационна мярка, е оправдано с оглед постигане целите по чл. 36 от НК и преди всичко поправянето и превъзпитанието на дееца²⁶. Съдът трябва да определи най – подходящата пробационна мярка с оглед постигане целите на наказанието и да индивидуализира размера и в рамките, посочени в закона. В тези случаи факта на осъждането на лишаване от свобода и налагането на пробационни мерки в изпитателния срок *не следва да се разбира като своеобразно кумулиране на две различни наказания за едно престъпление*²⁷. В случая се налагат конкретни мерки за контрол и въздействие върху осъденото лице, а не наказанието пробация по смисъла на чл. 37, ал.1, т.2 и чл. 42а от НК. Ето защо приспадането задържането и домашния арест по реда на чл. 59 от НК не следва да се приспадат.

²⁶Решение № 72 от 2009 год. на І н. о. на ВКС.

²⁷ Основание за подобно предположение даваше старата редакция на чл. 67, ал.3 от НК. Анализ на отменената вече редакция и необходимостта от нейното усъвършенстване вж. Костадинова, Р. Пробацията след последните промени в наказателното законодателство. Правна мисъл, 2005, № 2, с. 53-66. През 2009 г. със Закон за изменение и допълнение на НК, обн. ДВ, бр. 27 изразът „пробация“ беше заменен с „една от пробационните мерки по чл. 42а, ал. 2, т.1-4“.

2.7. Условно осъдените лица са с наложено, но неизпълняемо наказание.

Въпреки, че с приложението на чл. 66 от НК наложеното наказание лишаване от свобода се трансформира в неизпълняемо наказание, за съда остава възможността при наличие на предпоставките по чл. 68 от НК да възобнови изпълнимостта на наказанието (терминът мой – Р.К). В наказателноправната теория тези случаи се обозначават като ревокиране на отложеното наказание. Възможни са следните случаи:

- деецът извършва ново престъпление (умишлено и от общ характер), за което макар и след този срок, му бъде наложено наказание лишаване от свобода. В този случай съдът няма право на преценка, тъй като чл. 68, ал.1 постановява, че деецът при всички случаи „изтърпява и отложеното наказание“. Интересна е хипотезата, когато деецът в изпитателния срок *извърши престъпление, за което му е наложено наказание пробация*. Ако осъденият не изпълнява пробационни мерки, съдът има право да замени пробацията с лишаване от свобода (чл. 43а, т.2 от НК). В съдебната практика се коментира въпросът дали съдът трябва да постанови отделното изтърпяване на отложеното наказание "лишаване от свобода" на основание чл.68, ал.1 и ал. 2 от НК. Изказано е становище, че при замяната на пробация с лишаване от свобода поради неизпълнение, лишаването от свобода не е наложеното наказание по смисъла на чл. 66 от НК, т.е не е окончателно осъждане²⁸. Във връзка с противоречива практика през 2014 г.

²⁸ Вж. Особено мнение на съдия Теодора Стамболова: „Следователно, възприемане на позиция, че замяната на наказанието пробация с наказание лишаване от свобода, следва да бъде тълкувано в насока, че лицето се счита на осъждано на лишаване от свобода с всичките последици в тази връзка, не се схожда с цитираната разпоредба от международния пакт. А същият е част от вътрешното право и има приоритет пред противоречащите му вътрешни норми, съгласно разпоредбата на чл.5, ал.4 от

Общото събрание на Наказателната колегия прие Тълкувателно решение. В него се постановява, че осъдените на наказание "пробация", което на основание чл. 43а, т. 2 НК е заменено с наказание "лишаване от свобода", **се считат за осъдени на лишаване от свобода.** Това положение възниква от момента на влизане в сила на определението по чл. 452, ал. 3 от НПК с всички произтичащи от това последици²⁹. Това задължително тълкуване има значение за правното положение на „условно осъдените лица“, които в изпитателния срок извършват ново престъпление, за което им е наложено наказание пробация. *Неспазването на пробацията и замяната и с лишаване от свобода, в случаите на престъпление от общ характер, ще бъде основание за ревокиране на отложеното изпълнение по предходното осъждане.*

- ако новоизвършеното престъпление е непредпазливо, съдът има широки правомощия по силата на чл. 68, ал. 2 от НК: да постави изтърпяване на цялото отложено наказание, да постанови неизтърпяване; да постанови отложеното наказание да бъде изтърпяно отчасти;

- неизпълнение на пробационна мярка в случаите, когато е наложена на основание на чл. 67, ал.3 от НК. Ако неизпълнението не се дължи на основателна причина, съдът може да постанови изтърпяване на цялото или отчасти отложено наказание (чл. 68, ал.3 от НК);

Конституцията на РБ.“ - Решение № 121 ОТ 21.03.2013 Г. ПО Н. Д. № 243/2013 Г., Н. К., П. Н. О. НА ВКС по к.н.д. №243/2013 по описа на ВКС, 2 н.о. (непубликувано, достъпно в ПИС Сиела).

²⁹ Тълкувателно решение № 6 от 30.06.2014 г. на ВКС по тълк. д. № 6/2013 г., ОСНК, докладвано от съдиите Красимир Шекерджиев и Юрий Кръстев). Електронен докумен, публикуван в интелнет ва адрес: <http://www.vks.bg/Dela/2013-06-НК%20Тълкувателно%20решение.pdf> (1.11.2015).

- основание за отмяна на условното осъждане и постановяване на реално изтърпяване на целия размер на наказанието е прекъсването на лечението. Тази възможност беше предвидена през 2006 г.

2.8. Условно осъдените лица в изпитателен срок

Статусът на „осъдено лице” продължава през изпитателния срок на условното осъждане. Той е задължителен елемент от режима на изпитание при условното осъждане, както в съвременната правна уредба, така и в периода 1904-1968. Неговата продължителност се определя от съда в акта, постановяващ условното осъждане (присъда, решение, определение). През този период от време върху осъдено лице **се осъществява проверка на възможността за неговото поправяне без реално изтърпяване на наказание лишаване от свобода.** Наред с това се контролира изпълнението на възложените задължителни и факултативни задължения (пробационни мерки), включени в режима на изпитание.

В наказателноправната теория не се спори по въпроса, че изпитателният срок е определен период от време, назначен от съда, през който осъденият трябва да спазва определени условия. С неговото изтичането осъденото лице счита реабилитира по право и държавата губи правото си да изпълни наложеното наказание лишаване от свобода. Срокът на изпитание е задължителен елемент на института на условното осъждане. Неговата продължителност по отношение на пълнолетните осъдени лица е с относително определени параметри (от 3 до 5 години), като конкретния размер се индивидуализира в окончателния съдебен акт. През този период държавата не може да приведе в изпълнение лишаването от свобода, но има право да му възложи други задължения, контролът

върху които е от изключително значение за постигане целите на наказанието. За разлика от чужди наказателни законодателства у нас не съществува възможност за удължаване на изпитателния срок при наличие на допълнителни обстоятелства, напр. при извършване на административни нарушения или на непредпазливо престъпление.

Заключение

Прегледът показва, че лицата, спрямо които е постановено отложено изпълнение по чл. 66 не са осъдени условно, а напротив. Те се третират като осъдени на лишаване от свобода и търпят неблагоприятни наказателни и извъннаказателни последици от осъждането. Ето защо условното осъждане по чл. 66 от НК може да се разглежда като специфична форма за реализиране на наказателната отговорност за извършено престъпление. Неговото правно действие може да се определи като алтернатива на лишаването от свобода чрез възлагането режим на изпитание през изпитателния срок

По своята правна същност условното осъждане представлява отлагане на изпълнението на наложено наказание лишаване от свобода, което от своя страна правопрепятства привеждането в изпълнение на присъдата. При наличието на предпоставките по чл. 66, ал. 1 от НК и съответен акт на съда наложеното наказание се трансформира в неизпълняемо наказание. Това не променя наличието на наказателно правоотношение, което продължава да съществува, въпреки невъзможността на държавните органи да изпълнят наложеното наказание.

Следователно лицето, спрямо което се прилага чл. 66 от НК продължава да е субект на наказателната отговорност за извършеното от него престъпление и през изпитателният срок, а третирането му като осъдено на лишаване от свобода има своите наказателни и извъннаказателни последици.

Определянето на условното осъждане в наказателноправната теория като вид пълно освобождаване от изпълнение на наложено наказание лишаване от свобода дава приоритет само на едната от възможните правни последици на този институт. Преди всичко той е съвременен подход за наказателно правното третиране на лицата, участвали в престъпление.

С акта на съда за „условно осъденото лице“ се поражда задължение да спазва определен режим на изпитание, който да докаже поправянето и да оправдае оказаното доверие. Единствената условност на условното осъждане може да се търси в това, че отложеното наказание може да доведе до пълно и окончателно освобождаване от изтърпяване на наказанието, което е зависи от това дали т. нар. „условно осъдено лице“ ще спазва режима на изпитание. Следователно тук по прецизния термин е лица с „отложено изпълнение“.